

УДК 616.253.4+613.95+616.314

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОВЕДЕННЯ САНІТАРНО-ПРОСВІТНИЦЬКОЇ РОБОТИ ДЛЯ ДІТЕЙ РІЗНИХ ВІКОВИХ ГРУП

Шовкова Н.І., Костюк І.Р., Дерев'янка О.Р., Хвостач О.М., Саварин В.С.,
Дерев'янка Ю.Р.

*ДВНЗ „Івано-Франківський національний медичний університет”, кафедра ендокринології,
м. Івано-Франківськ, Україна, email: irinakostyuk04@gmail.com*

Резюме. Студентами 3 курсу стоматологічного факультету Івано-Франківського національного медичного університету було розроблено анкету та проведено анкетування у 130 дітей, із них: 30 – дошкільного віку (5-6 років), 70 – молодшого шкільного (7-8 років) та 30 – старшого шкільного віку (12-13 років) до та через три місяці після проведення уроку здоров'я. Оцінювали знання дітей по догляду за ротовою порожниною, щодо вибору засобів гігієни та раціонального харчування перед гігієнічним навчанням та після нього. Для дошкільнят урок здоров'я проводився у формі театрального дійства (казки), для молодшої шкільної групи у формі інтерактивної гри та для старшої шкільної – у формі лекції з мультимедійною презентацією. Результати дослідження свідчать про ефективність проведення уроків здоров'я у дитячих колективах. Як дошкільнята, так і школярі засвоїли нові знання про можливість зменшення впливу факторів ризику виникнення стоматологічних захворювань і сформували стійку мотивацію до необхідності гігієни ротової порожнини.

Ключові слова: санітарно-просвітницька робота, діти, урок здоров'я.

Вступ. Незважаючи на досягнення у стоматології, протягом останнього десятиріччя спостерігається зростання поширеності стоматологічних захворювань у дітей, що негативно впливає на загальний стан їх організму [4, 5]. У цьому аспекті дуже важливого значення набуває питання профілактики стоматологічних захворювань, які включають різноманітні методи та заходи, зокрема гігієнічне навчання та виховання [3]. Оптимальним та ефективним методом первинної профілактики стоматологічних захворювань в організованих дитячих колективах є проведення уроків здоров'я, які не вимагають значних економічних витрат і матеріальних ресурсів [4].

Обґрунтування дослідження. На 3 курсі стоматологічного факультету Івано-

Франківського національного медичного університету при вивченні предмета „Профілактика стоматологічних захворювань” згідно з робочою програмою передбачено практичне заняття на тему „Проведення уроку здоров'я”, на яке відводиться чотири академічні години. Таке заняття має практичне спрямування, оскільки передбачає роботу студентів в організованому дитячому колективі з дітьми різних вікових груп. Це – практична навичка, що має на меті навчити студента вмінню спілкуватися з дитиною, донести до неї отримані на попередніх заняттях знання з профілактики стоматологічних захворювань. Урок здоров'я за своєю суттю є активною формою санітарно-просвітницької роботи, яка включає бесіди, роз'яснення, лекції, диспути, презентації, конференції, а для дітей молодшого віку – її найцікавішу форму – театралізоване дійство, виставу чи виступ у вигляді тематичної казки.

На нашу думку, театралізоване подання інформації – найефективніший метод активної форми санітарно-просвітницької роботи, таким чином відбувається ненав'язливе навчання дітей у формі гри. Основи гігієнічної культури подаються дітям як цікаві казкові вистави, де акторами є студенти. Зі сцени улюблені мультиплікаційні та літературні герої розповідають глядачам про те, що треба робити, щоб зуби були здоровими, а усмішка – завжди красивою. Отримані знання та навички закріплюються іграми, конкурсами та вікторинами, а також за допомогою таких засобів, як санбюлетні, плакати, стенди, пам'ятки, закладки, кросворди, тематичні іграшки та інші унаочнення [1, 2].

Традиційно практичне заняття „Проведення уроку здоров'я” відбувається за межами вузу на території дитячих навчальних закладів – дитячих садків, загальноосвітніх шкіл чи шкіл-інтернатів. Організаційні моменти щодо згоди керівництва цих закладів на проведення такого заняття бере на себе викладач.

Мета дослідження. Проаналізувати ефективність проведення уроку здоров'я для різних вікових груп дітей.

Матеріали та методи. Студентами 3 курсу стоматологічного факультету ІФНМУ було розроблено анкету та проведено анкетування у 130 дітей, із них: 30 – дошкільного віку (5-6 років), 70 – молодшого шкільного (7-8 років) та 30 – старшого шкільного віку (12-13 років) до та через три місяці після проведення уроку здоров'я. Оцінювали знання дітей по догляду за ротовою порожниною, щодо вибору засобів гігієни та раціонального харчування перед гігієнічним навчанням та після нього. Для дошкільнят урок здоров'я проводиться у формі театрального дійства (казки), для молодшої шкільної групи – у формі інтерактивної гри та для старшої шкільної – у формі лекції з мультимедійною презентацією.

АНКЕТА

(підкреслити правильні відповіді)

П.І.П., рік народження

Школа, клас (садочок, група)

1. Чи боліли у Вас зуби хоч раз у житті?

- один раз; - рідко; - часто; - не боліли.

2. Чи є у Вас зуби, що болять (уражені карієсом)?

- так; - ні.

3. Як часто Ви відвідуєте стоматолога:

- 1 раз на рік; - 2 рази на рік; - жодного разу не був у стоматолога.

4. Скільки разів на день Ви чистите зуби?

- 1 раз на день (зранку); - 1 раз на день (ввечері);

- 2 рази на день (зранку і ввечері); - взагалі не чищу.

5. Хто навчав Вас чистити зуби?

- лікар-стоматолог; - реклама; - батьки (родичі);

- вихователі (вчителі); - ніхто.

6. Якою зубною пастою Ви користуєтесь:

- тією ж, що й батьки; - для мене купують дитячу пасту;

- не користуюсь ніякою.

7. Як часто Вам замінюють зубну щітку:

- 1 раз на рік; - 1 раз на півроку; - 1 раз на 3 місяці; - 1 раз на місяць.

8. Чи ополіскуєте Ви рот після їди?

- так, завжди; - інколи; - ні, ніколи; - не знаю, що треба це робити.

9. Чи використовуєте Ви додатково?

- зубочистки; - зубні нитки (флоси); - жувальні гумки.

10. Чи вживаєте Ви солодощі?

- так, багато; - так, рідко; - не вживаю.

11. Які корисні для здоров'я зубів продукти Ви знаєте:

- м'яке печиво; - морква; - солодкий чай, сік; - яблука; - цукерки; - сир.

12. Які продукти, шкідливі для здоров'я зубів, Ви знаєте:

- газовані солодкі напої; - сухофрукти; - м'які карамельки;

- чупа-чупс (льодяники); - молоко.

Результати дослідження. Аналіз анкетних даних свідчить, що навчання гігієни було ефективне для дітей усіх вікових груп. Однак, найбільша кількість дітей, які показали найкращі знання по догляду за ротовою порожниною, – це молодша шкільна група. Правильні відповіді на основні питання анкети дали 67 % дітей до уроку здоров'я та 76,38 % – після нього. У дошкільнят також був непоганий результат, а саме: правильні відповіді дали 49,6 % дітей до навчання гігієни ротової порожнини та 66,24 % – після нього. Володіли знаннями про профілактику стоматологічних захворювань 64,96 % дітей старшого шкільного віку до гігієнічного навчання та 70,7 % – після нього. Відмічено також, що 24,7 % дітей усіх вікових груп до проведення уроку здоров'я вказали, що вживають багато солодощів, але через три місяці їх кількість, на жаль, зросла до 26,86 %.

Обговорення результатів. Результати дослідження свідчать про ефективність проведення уроків здоров'я у дитячих колективах. Як дошкільнята, так і школярі засвоїли нові знання про можливість зменшення впливу факторів ризику виникнення стоматологічних захворювань і сформували стійку мотивацію до гігієни ротової порожнини. Однак, у майбутньому для кожної вікової групи потрібне більш детальне і зрозуміле висвітлення основ профілактики стоматологічних захворювань. Із цією метою необхідно створювати умови для розвитку в дітей позитивного ставлення до здорового способу життя і збереження стоматологічного здоров'я спільними зусиллями із вчителями та батьками.

Висновки. 1. Результати проведеного дослідження демонструють ефективність проведення уроку здоров'я абсолютно у всіх вікових групах.

2. Санітарно-просвітницька робота допомагає сформувати у дітей, навіть раннього віку, систему стійких навичок щодо дотримання гігієни ротової порожнини та, найголовніше, – зняти психологічний бар'єр між „страшним” лікарем-стоматологом та маленьким пацієнтом.

Література:

1. Адаптація методичних матеріалів до практичного заняття на тему «Проведення уроку здоров'я» на III курсі стоматологічного факультету для підвищення його практичного спрямування / Г.М. Мельничук, І.Р. Костюк, Н.І. Шовкова [та ін.] // Медична освіта. – 2015. – №4 (68). – С. 41-43.
2. Адаптація методичних матеріалів до практичного заняття на тему «Проведення уроку здоров'я» на III курсі стоматологічного факультету для підвищення його практичного спрямування у світлі вимог кредитно-модульної системи освіти / І.Р. Костюк, Г.М. Мельничук, Н.І. Шовкова [та ін.] // Свідectво на раціоналізаторську пропозицію від 05. 05. 2016 року № 1/2749.
3. Вовченко Л.О. Проведення санітарно-просвітницької роботи в дитячих дошкільних та шкільних закладах / Л.О. Вовченко // Профілактика та дитяча стоматологія. – 2014. – № 1 (10). – С. 18-20.
4. Стадник У.О. Санітарна освіта дітей та її значення в реалізації освітньої програми з профілактики стоматологічних захворювань / У.О. Стадник, О.В. Єзерська // Профілактика та дитяча стоматологія. – 2014. – № 1 (10). – С. 14-17.
5. Терехова Т.Н. Роль стоматологічних проєктів у формуванні сприятливого для збереження здоров'я середовища в дошкільному закладі / Т.Н. Терехова, Л.В. Козловська // Профілактика та дитяча стоматологія. – 2012. – № 1 (6). – С. 5-13.

УДК 616.253.4+613.95+616.314

ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРОВЕДЕНИЯ САНИТАРНО-ПРОСВЕТИТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ ДЛЯ ДЕТЕЙ РАЗНЫХ ВОЗРАСТНЫХ ГРУПП

Шовкова Н.И., Костюк И.Р.,
Деревянко О.Р., Хвостач О.Н.,
Саварын В.С., Деревянко Ю.Р.

ГВУЗ „Івано-Франківський національний медичинський університет”, кафедра ендокринології, г. Івано-Франківск, Україна, email: irinakostyuk04@gmail.com

Резюме. Студентами 3 курса стоматологического факультета Ивано-Франковского

национального медицинского университета была разработана анкета и проведено анкетирование 130 детей, из них: 30 – дошкольного возраста (5-6 лет), 70 – младшего школьного (7-8 лет) и 30 – старшего школьного возраста (12-13 лет) до и через три месяца после проведения урока здоровья. Оценивали знания детей по уходу за полостью рта, выбору средств гигиены и рациональному питанию перед гигиеническим обучением и после него. Для дошкольников урок здоровья проводился в форме театрального действия (сказки), для младшей школьной группы в форме интерактивной игры и для старшей школьной – в форме лекции с мультимедийной презентацией. Результаты исследования свидетельствуют об эффективности проведения уроков здоровья в детских коллективах. Как дошкольники, так и школьники усвоили новые знания о возможности уменьшения влияния факторов риска возникновения стоматологических заболеваний и сформировали устойчивую мотивацию к необходимости гигиены ротовой полости.

Ключевые слова: санитарно-просветительская работа, дети, урок здоровья.

UDC 616.253.4+613.95+616.314

EVALUATION OF SANITARY AND EDUCATIONAL WORK EFFICIENCY WITH CHILDREN OF VARIOUS AGE GROUPS

N.I. Shovkova, I.R. Kostyuk,
O.R. Derevianko, O.M. Khvostach,
V.S. Savaryn, Y.R. Derevianko

*SHEI “Ivano-Frankivsk National Medical University”, Endocrinology Department, Ivano-Frankivsk, Ukraine
email: irinakostyuk04@gmail.com*

Abstract. Despite the achievements in dentistry during the last decade there has been an increase in the prevalence of dental diseases among children, which adversely affects the general health condition. Thus, the issue of dental diseases prevention, which includes various methods and measures, including hygiene education, is very important. The effective method of primary prevention of dental diseases in children groups is to conduct health lessons, which do not require significant economic costs and material resources.

In Ivano-Frankivsk National Medical University such subject as "Prevention of dental diseases" is studied on the 3rd course at Dentistry Faculty. According to the work program, there is a practical class on the topic "Health lesson conducting", that takes four academic hours. This class has a practical aim only, as it involves the work of students with children of different age groups. It is a practical skill that aims at teaching the students to communicate with children, to educate them about the prevention of stomatological diseases. The health lesson, actually, is an active form of sanitary and educational work, which includes conversations, explanations, lectures, debates, presentations, conferences, and performances for younger children.

3rd year students of Dentistry Faculty of IFNMU made up a questionnaire and surveyed 130 children: 30 preschoolers (age 5-6), 70 junior school pupils (7-8 years old) and 30 senior school pupils (12-13 years old) three months before and after conducting a Health lesson. Children's knowledge of oral care, hygiene and nutritional skills were evaluated before and after training. For preschoolers, the lesson of health was conducted as a performance, for younger school pupils it was an interactive game and for senior pupils it was a lecture with a multimedia presentation.

The analysis of personal data shows that hygiene education was effective for children of all age groups. However, the largest number of children who have shown the best knowledge of oral care is the younger school group. The correct answers to the main questions of the questionnaire were given by 67% of the children before the

health class and 76.38% after it. Preschoolers also had good results: 49.6% of children responded correctly before the study of oral hygiene and 66.24% after it. 64.96% of school-age children had knowledge about the prevention of dental diseases before hygiene education and 70.7% after it. It was also noted that 24.7% of children of all age groups indicated that they consumed a lot of sweets, and after three months their number, unfortunately, has increased up to 26.86%.

The results of the study indicate the effectiveness of conducting health lessons among children. Both preschoolers and schoolchildren have got new knowledge about the possibility of risk factors reducing of dental diseases and have formed motivation to oral hygiene. However, in future, each age group needs more detailed explanation of dental diseases prevention. It is necessary to create conditions for the development of positive attitude towards a healthy lifestyle among children and the preservation of dental health together with teachers and parents.

So, health education helps to create, even at early age, a system of sustainable oral hygiene skills and, and what is more, to remove the psychological barrier between a "terrifying" dentist and a small patient.

Key words: sanitary and educational work, children, a health lesson.

Стаття надійшла до редакції 13.02.2018